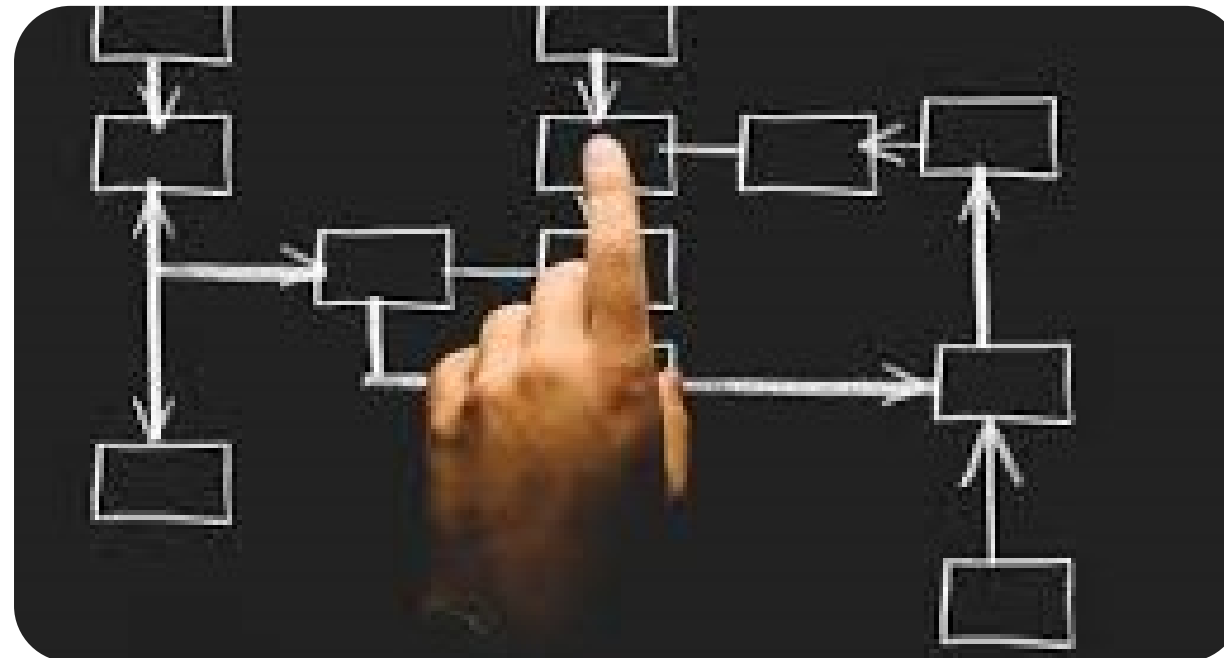

Model Entitat / Relació

**Institut Rafael
Campalans**

Plaça del Remei, 1
17160 Anglès

Cicle: DAM

Curs: 2022/2023

Mòdul: 02 Bases de Dades

Objectius

- Introducció
- Conceptes bàsics del Model ER
- Restriccions sobre el tipus de relacions
- Entitats febles
- Relacions recursives
- Relacions n-àries
- ER-Estès

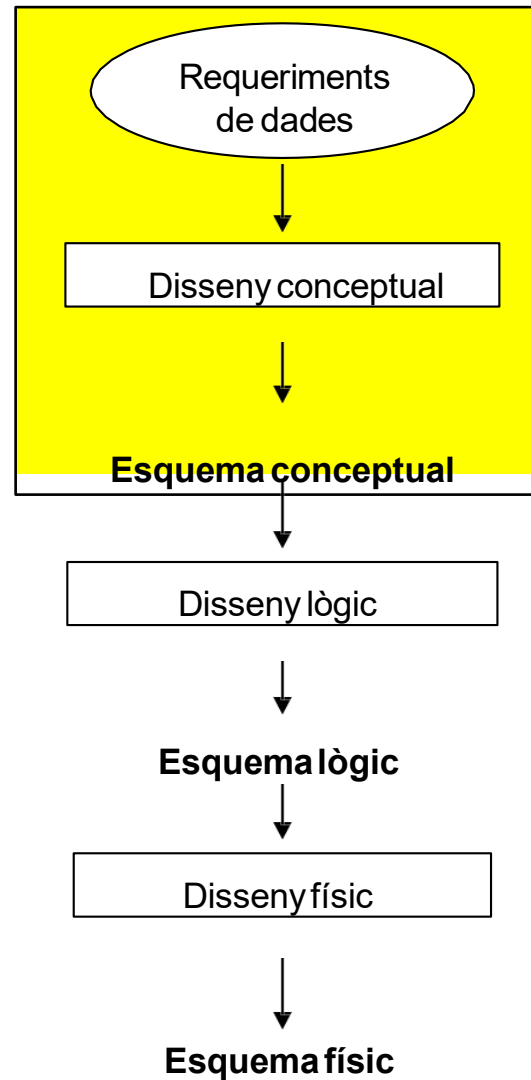
Introducció

- Model Entitat / Relació. *Chen* 1976
- És un **model conceptual** de dades.
- Altres noms: *Entity-relationship*, Entitat – Interrelació, Model ER.
- Molt adequat per començar a dissenyar bases de dades

Etapes en el disseny d'una Base de dades

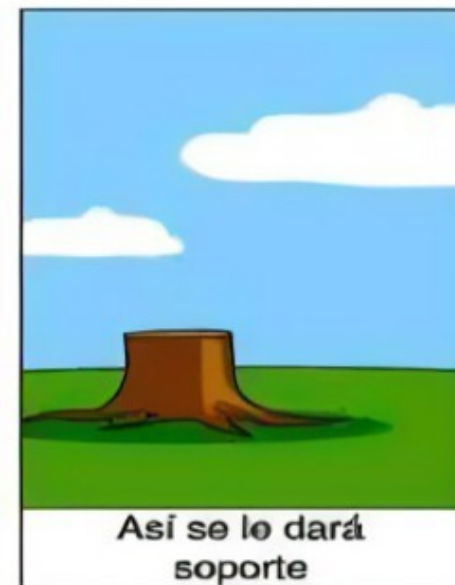
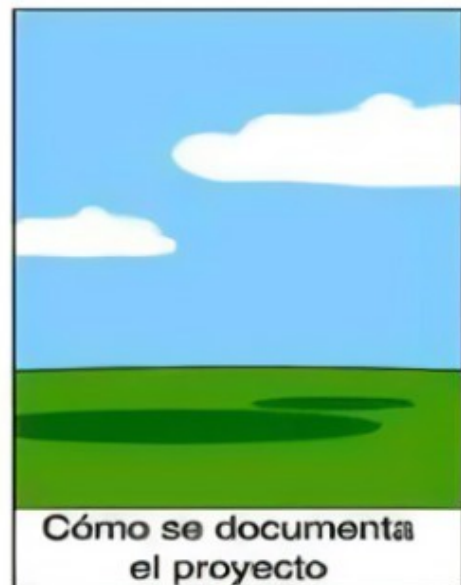

Disseny conceptual

- Recopilar tota la informació necessària de la part del món real que ens proposem modelitzar amb una BD.
  - Entrevistes amb els futurs usuaris de la BD que s'està dissenyant.
  - Examen de la documentació proporcionada per aquests mateixos usuaris.
  - Observació directa dels processos a informatitzar.
- Triar un model de dades d'alt nivell i traduir els requisits anteriors a un esquema conceptual de la futura BD. Un dels models de dades d'alt nivell més utilitzats és el model entitat-relació.

Comprendre al usuari....

Disseny lògic

- Es treballa amb el model abstracte de dades obtingut al final de l'etapa de disseny conceptual, per tal de traduir-lo al model de dades utilitzat pel sistema gestor de bases de dades (SGBD) amb el qual es vol implementar i mantenir la BD.
- Quan el model del SGBD sigui relacional, caldrà traduir el nostre model Entitat-relació a un model de dades relacional.

Disseny físic

- El disseny físic consisteix a fer certs tipus de modificacions sobre l'esquema lògic obtingut en la fase anterior de disseny lògic, per tal d'incrementar l'eficiència.
- Eficiència de l'esquema:
  - Afegir algun atribut calculable en alguna relació.
  - Dividir una relació en altres dues o en més.
  - Incloure en la BD una relació que sigui el producte de combinar dues o més relacions.

Disseny físic

Implementació física:

- Definició d'índexs.
- Assignació de l'espai inicial per a les taules, i previsió del seu creixement ulterior.
- Selecció de la mida de les memòries intermèdies.
- Parametrització del SGBD segons les opcions que aquest ofereixi.

Conceptes bàsics del Model ER

- **Entitat:** quelcom sobre el que el sistema ha de guardar informació i és diferenciable dels altres.
  - Ex: un alumne, un producte, una transacció bancària,...
- **Atribut:** cadascuna de les propietats/característiques que descriuen una entitat.
  - Ex: atributs entitat alumne: DNI, nom, cognoms, data naixement, telèfon, ...
- **Conjunt d'entitats:** Defineix un conjunt d'entitats amb els mateixos atributs.
  - Ex: tots els alumnes del centre, tots els mòduls o assignatures,...

Conceptes bàsics del Model ER

- **Valor d'un atribut:** representa la informació que descriu aquell atribut per aquella entitat.
  - Ex: el valor de l'atribut **nom** per una entitat Alumne és Pere, per un altre entitat Alumne serà Maria,...
- **Domini d'un atribut:** representa el conjunt de valors admesos per aquest atribut.
  - Ex: el domini de l'atribut data de naixement és una data lògica i el de l'atribut NIF consta de 8 dígit numèrics seguits d'una lletra.
- **Clau primària:** atribut o conjunt d'atributs tal que els seus valors identifiquen de manera unívoca a una entitat.
  - Ex: el número de matrícula dels alumnes, el DNI, el NIF, el nº de SS, el codi de mòdul, ...

Conceptes bàsics del Model ER

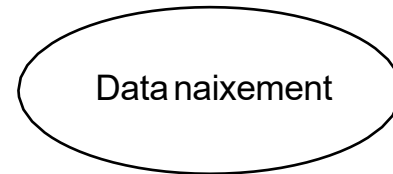

- **Atributs Multivaluats:** Atributs que poden tenir diferents valors. **NO ELS FAREM SERVIR**, el model relacional no els permet.
  - Ex: Mòduls que cursa un alumne, telèfon de l'alumne,...
- **Atributs compostos:** Atributs que es poden dividir.
  - Ex: nom complert d'una persona - nom + cognom 1 + cognom2, una adreça postal - nom via pública + número + escala + pis + porta, ...
- **Atributs derivats:** que es poden obtenir a partir d'un altre atribut. No es solen guardar.
  - Ex: l'edat, es pot obtenir a partir de la data de naixement,...

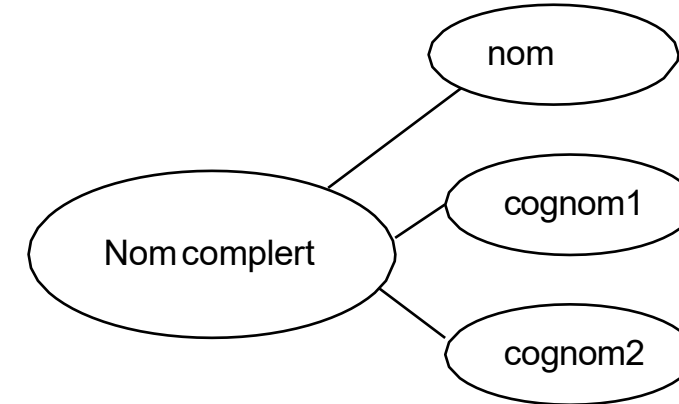
Conceptes bàsics del Model ER

Notació diagrames ER

Atribut simple

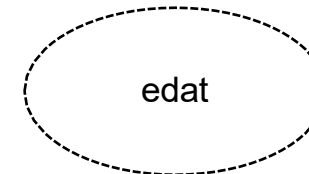
Atribut compost

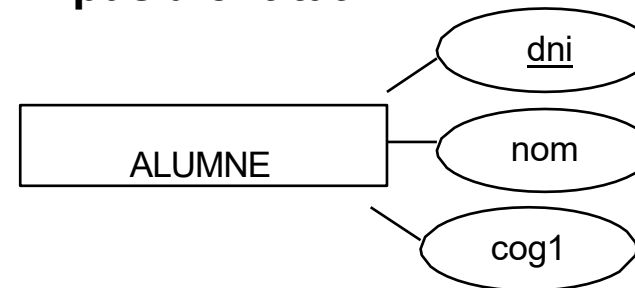
Atribut clau

Atribut derivat

Tipus d'entitat

Eines pel disseny ER

- Proveu d'accedir al següent URL: <https://app.diagrams.net/>
- Podeu utilitzar la vostre compte de l'institut Campalans.

Exercicis

- Llegiu l'apartat 1.1 del document Model ER(IOC)
- Proveu de resoldre els 2 primers exercicis que trobareu al *Moodle*.

Conceptes bàsics del Model ER

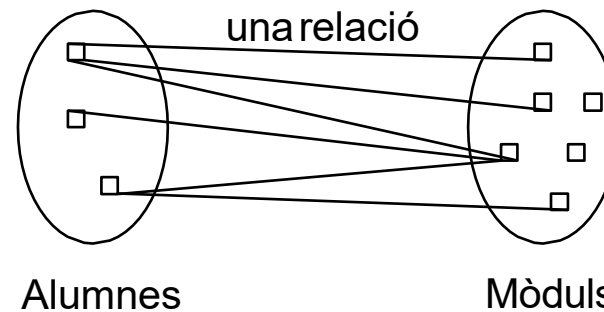
- **Relació:** associació entre diverses entitats. Sempre tenen un nom.
  - Ex: Hi ha una relació (Matricula) entre el conjunt d'entitats Alumne i el conjunt d'entitats Mòduls. Un alumne es pot matricular en diversos mòduls, ...
- **Grau d'una relació:** és el número de conjunts d'entitats que intervenen en una relació.
  - Ex: En la relació Matricula intervenen el conjunt d'entitats Alumne i el conjunt d'entitats Mòduls, per tant parlem d'una relació binària o de grau 2.

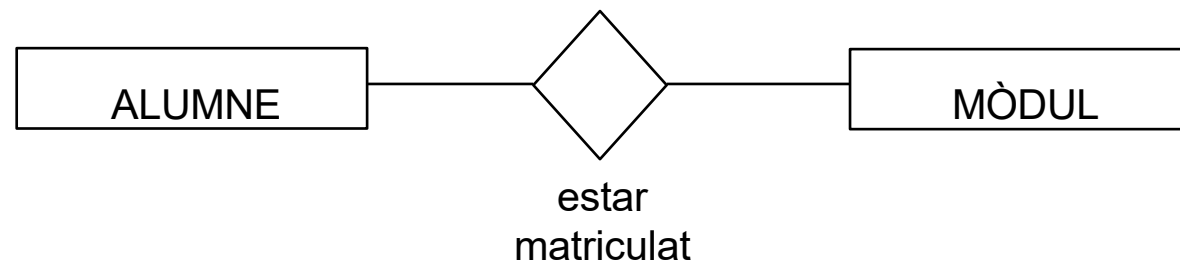
Conceptes bàsics del Model ER

- **Conjunt de relacions:** conjunt que conté totes les relacions del mateix tipus.

Representació en forma de conjunts:

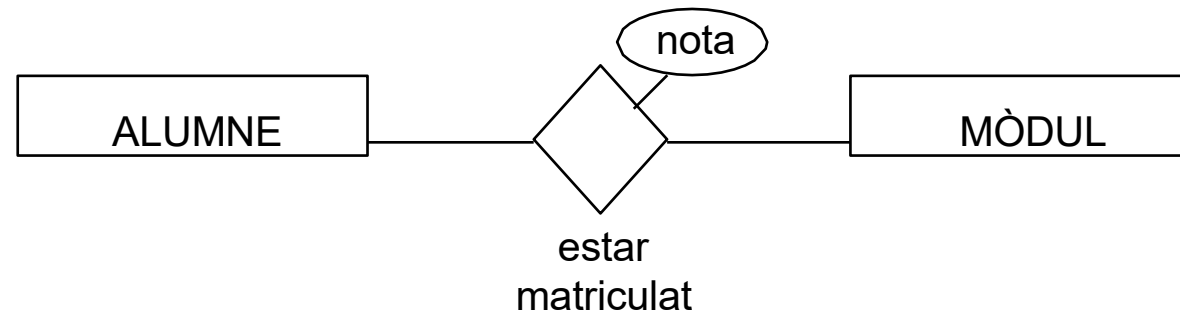
Representació en Model ER:

Conceptes bàsics del Model ER

Atributs de les relacions: una relació pot tenir atributs específics.

- **Tot sovint ens referirem a:**
  - L'**entitat** Alumne entenent que fem referència al conjunt d'ocurrències d'Alumnes
  - La **relació** “estar matriculat” entenent que fem referència al conjunt de relacions “estar matriculat”

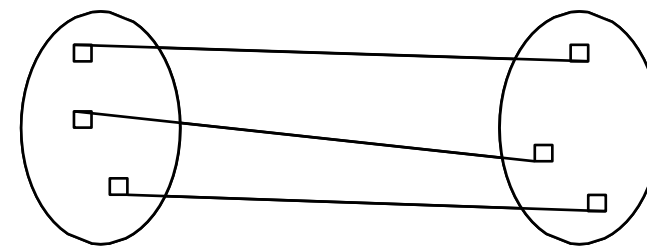
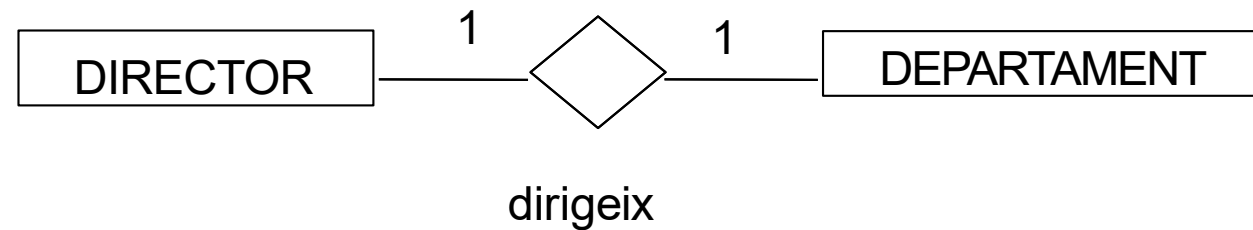
Restriccions sobre el tipus de relacions

- **Cardinalitat d'assignació:** especifica el número d'ocurrències d'entitats que participen en una relació. En les relacions binàries tenim els casos següents:
  - Relacions un a un (1:1)
  - Relacions un a molts (1:N)
  - Relacions molts a molts (N:M)

Restriccions sobre el tipus de relacions

- **Relacions un a un (1:1)** → Una entitat d'A està relacionada, com a molt, amb una entitat de B i viceversa.
  - Exemple: un departament només pot tenir un director i aquest només pot ser-ho en un departament.

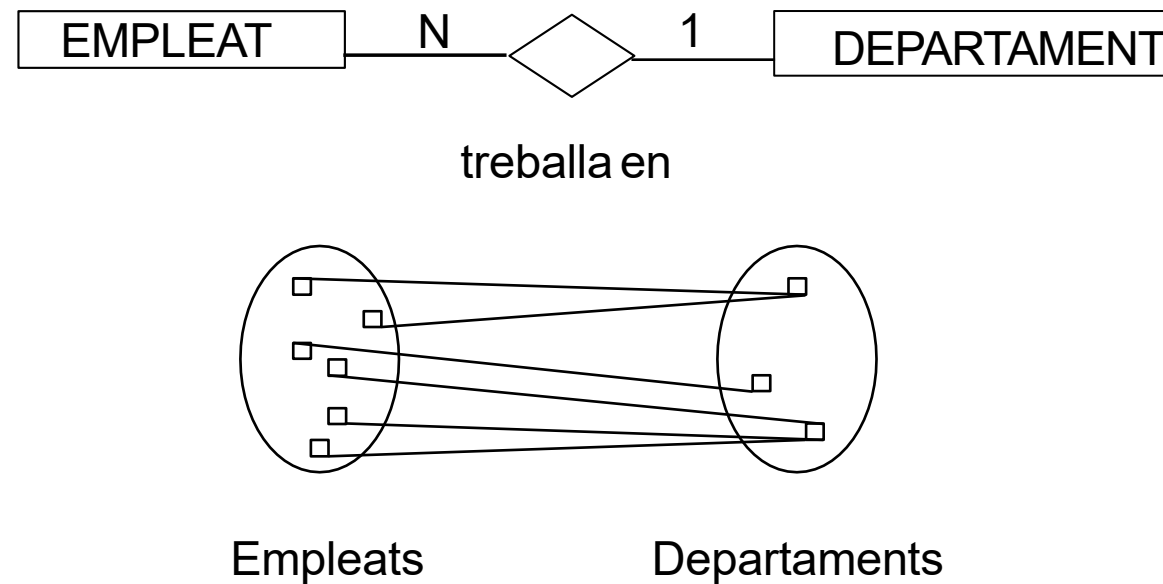

Directors

Departaments

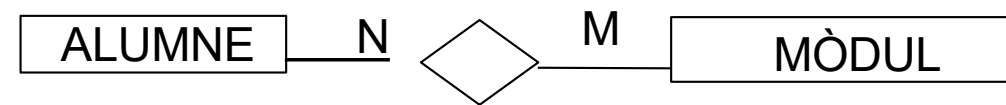
Restriccions sobre el tipus de relacions

- **Relacions u a molts (1:N)** → Una entitat d'A està relacionada amb un número qualsevol d'entitats de B, mentre que una entitat de B està relacionada com a **màxim** amb una única entitat d'A.
  - Exemple: un departament té un o més empleats i un empleat sempre pertany a un únic departament.

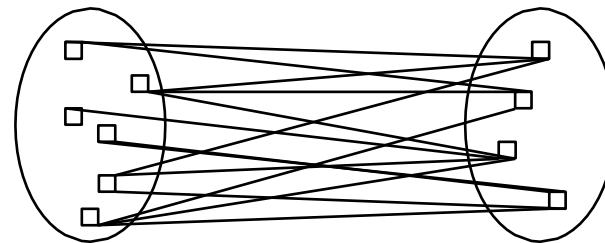

Restriccions sobre el tipus de relacions

- **Relacions molts a molts (N:M)** → Una entitat d'A està relacionada amb un número qualsevol d'entitats de B i viceversa.
  - Exemple: un alumne està matriculat a diversos mòduls i un mòdul té molts alumnes matriculats.

està matriculat

Alumnes

Mòduls

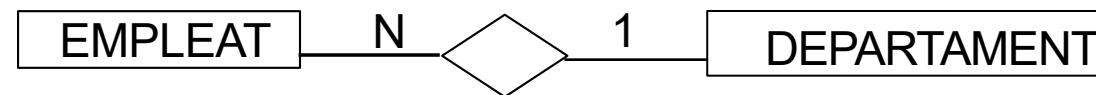
Restriccions sobre el tipus de relacions

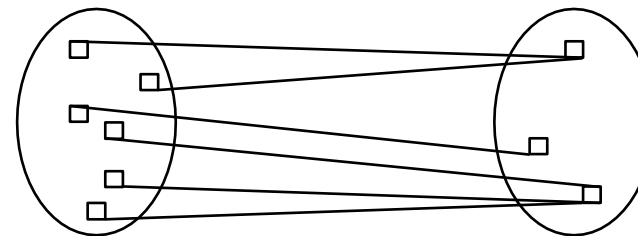
- **Restricció de participació:** especifica si totes les entitats d'ambdós conjunts d'entitats participen en la relació o si només ho fan algunes.
  - **Participació total:** tota entitat d'A està relacionada amb alguna entitat de B.
  - **Participació parcial:** no totes les entitats d'A estan relacionades amb entitats de B.

Restriccions sobre el tipus de relacions

- **Participació total:** tota entitat d'A està relacionada amb alguna entitat de B.
  - Exemple: tots els empleats treballen en algun departament.

treballa en

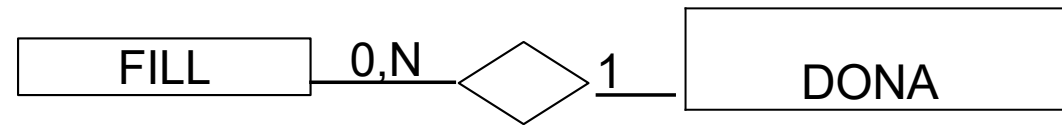
Empleats

Departaments

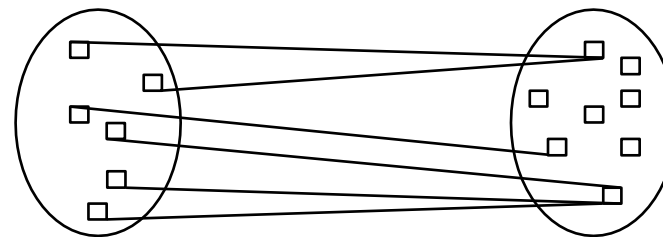

Restriccions sobre el tipus de relacions

- **Participació parcial:** no totes les entitats d'A estan relacionades amb entitats de B.
  - Exemple: no totes les dones tenen fills.

té com a mare

Fills

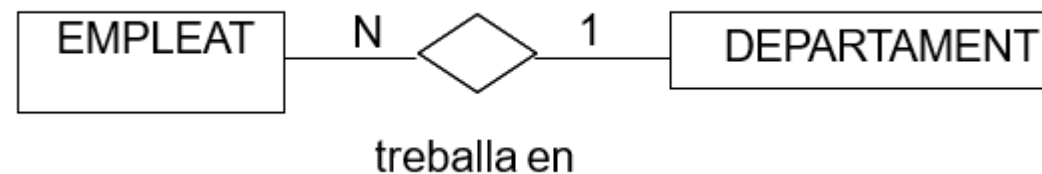
Dones

Restriccions sobre el tipus de relacions

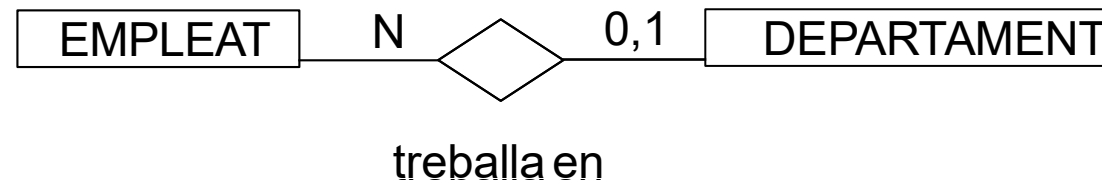

Exemples de participació:

Participació total – En un departament hi treballen un o més empleats, un empleat sempre treballa en un únic departament.

Participació parcial - En un departament hi treballen uno més empleats, però podem tenir empleats que no treballin a cap departament (ex: bidell, telefonista, personal de neteja).

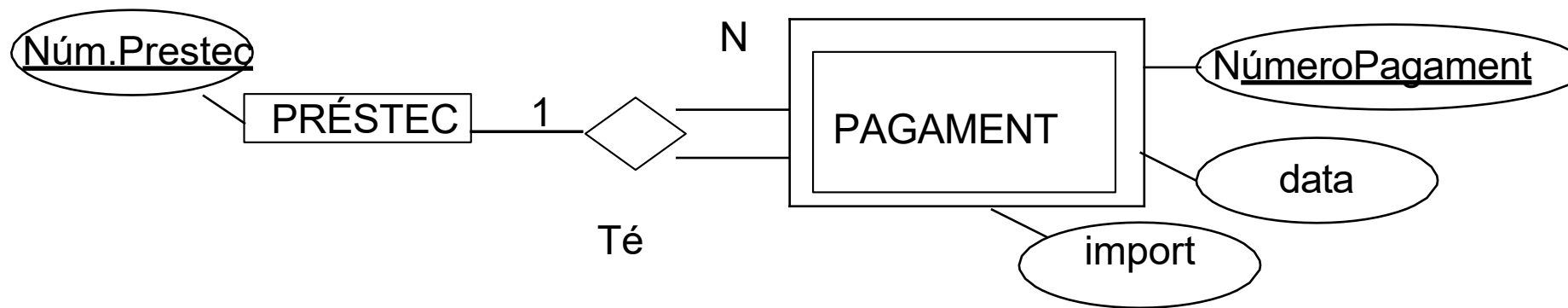
Entitats febles

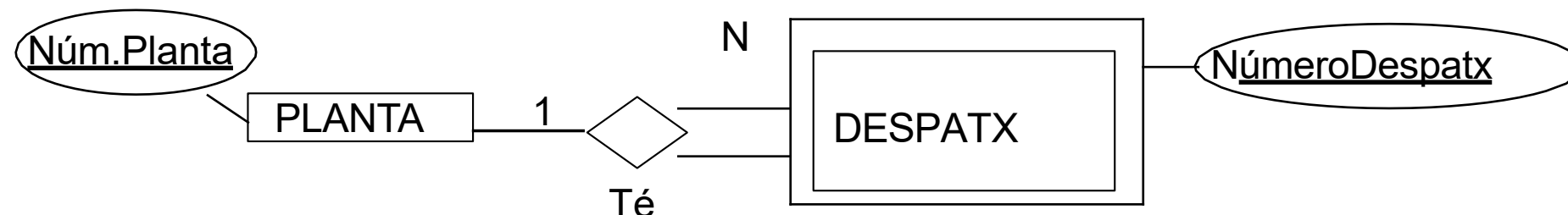
- No disposen de prou atributs per formar la clau primària.
- S'han d'associar amb una altra entitat -> “Entitat forta”.
- La relació entre una entitat feble i la seva forta té sempre cardinalitat 1:N. La forta sempre és a la banda 1 i la feble a la banda N.
- L'entitat feble no té clau primària però sí que disposa d'un atribut o conjunt d'atributs que conformen el discriminant.
- Amb la clau primària de l'entitat forta + el discriminant de la feble identifiquem unívocament les instàncies d'aquesta.

Entitats febles

Exemple: un préstec i els diversos pagaments que es van fent. El pagament no pot existir per i mateix si no tenim un préstec relacionat

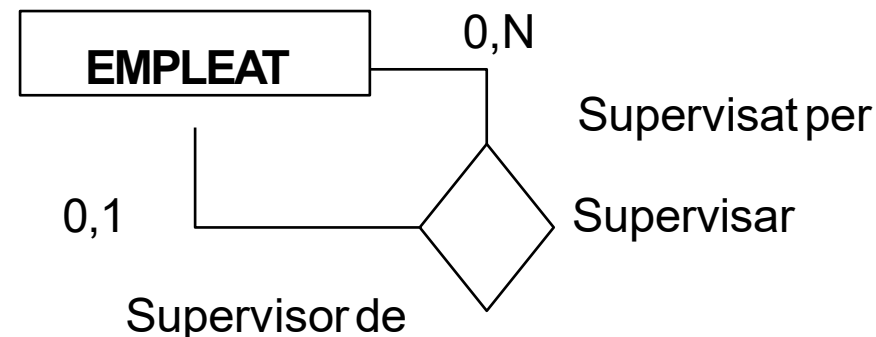

Exemple: si tenim identificats els despatxos amb un número, aquests es poden repetir per cada planta.

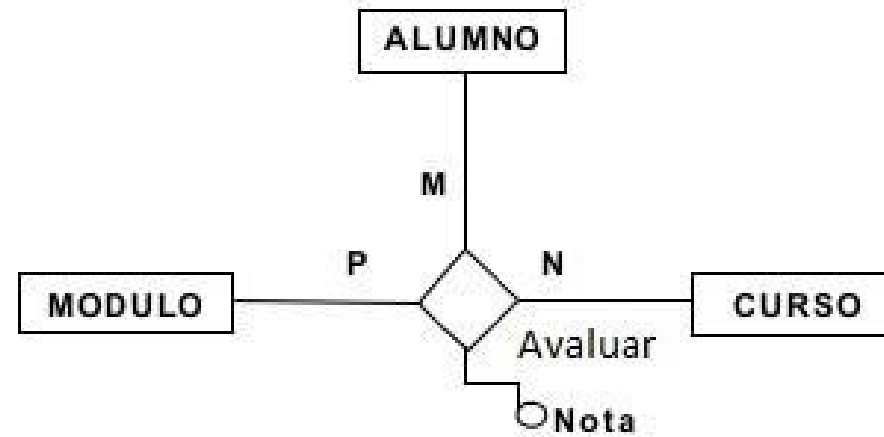
Relacions recursives, reflexives o unàries

- Existeix una relació entre instàncies d'un determinat conjunt d'entitats i altres ocurrències del mateix conjunt.
- **Exemple:**
  - Hi ha empleats que supervisen la feina d'altres empleats (encarregats, directors, caps d'àrea, etc).
  - Òbviament no tots els empleats són supervisors.
  - Hi ha empleats que no tenen supervisor, com a mínim el Gerent.

Relacions N-àries

- Hi ha relacions on intervenen més de dos entitats: tres, quatre...(A la pràctica solen ser com a màxim ternàries).
- Poden ser de tipus 1:1:1, 1:1:N, 1:N:M, N:M:P
- Exemple relació N:M:P

Relacions N-àries (exemple)

- Exemple: considerem diferents proveïdors que subministren components per un projecte. Cada component només és subministrat per un proveïdor.
- Obtenim la relació “subministrar” (per exemple, amb un atribut de relació: quantitat)
- Relaciona els proveïdors (atributs: número de proveïdor, etc.) que subministren components (atribut: número de component, etc.) per un projecte (atribut: número del projecte, etc.).
- És una relació ternària ja que intervenen tres tipus d'entitats.

Model ER-Estès

Problemàtica!:

- Què fem quan hi ha entitats amb alguns atributs comuns i altres específics per cada entitat?

Exemple: treballadors d'una empresa:

- Camioners → tipus de carnet; relacionat amb camions
- Tècnics → carrera i formació; relacionat amb projectes
- Tots ells → atributs d'empleats (DNI, nom, telèfon, etc.)

Solució:

- Emprar els conceptes de generalització / especialització.

Model ER-Estès

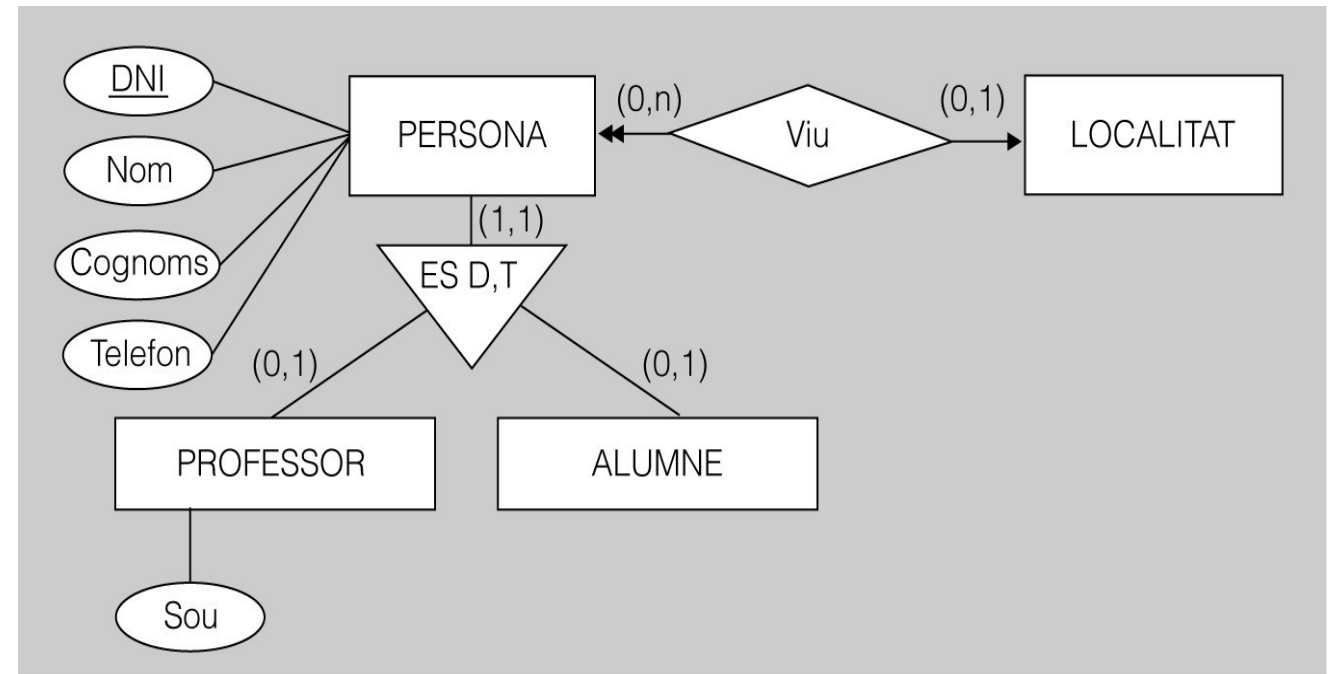
- El disseny d'una generalització/especificació es pot fer de dues formes:
  - **Especialització** (*top-down*)
    - Primer s'identifica la superclasse i posteriorment es troben les subclasses
  - **Generalització** (*bottom-up*)
    - Primer s'observen les subclasses i llavors la superclasse.
- La generalització/especialització pot ser:
  - **Disjunta (D)**: un exemplar només pot aparèixer en una subclasse.
  - **Solapada (S)**: un exemplar pot aparèixer en diverses subclasses.
- També es classifica segons:
  - **Total (T)**: qualsevol exemplar de la superclasse ha de pertànyer a una subclasse.
  - **Parcial (P)**: no és necessari que aparegui en una subclasse.

Model ER-Estès

Exemple de subclasses D, T

Haurem de considerar disjunctes les subclasses de PERSONA si els reglaments de funcionament del centre no permeten que cap professor s'hi matriculi com a alumne, simultàniament amb l'exercici de la seva tasca docent.

Al mateix temps, les considerarem totals si la nostra BD registra exclusivament les dades de professors i d'alumnes, sense ocupar-se d'altres categories de persones (com podria ser el personal administratiu, de manteniment, de neteja, etc.).

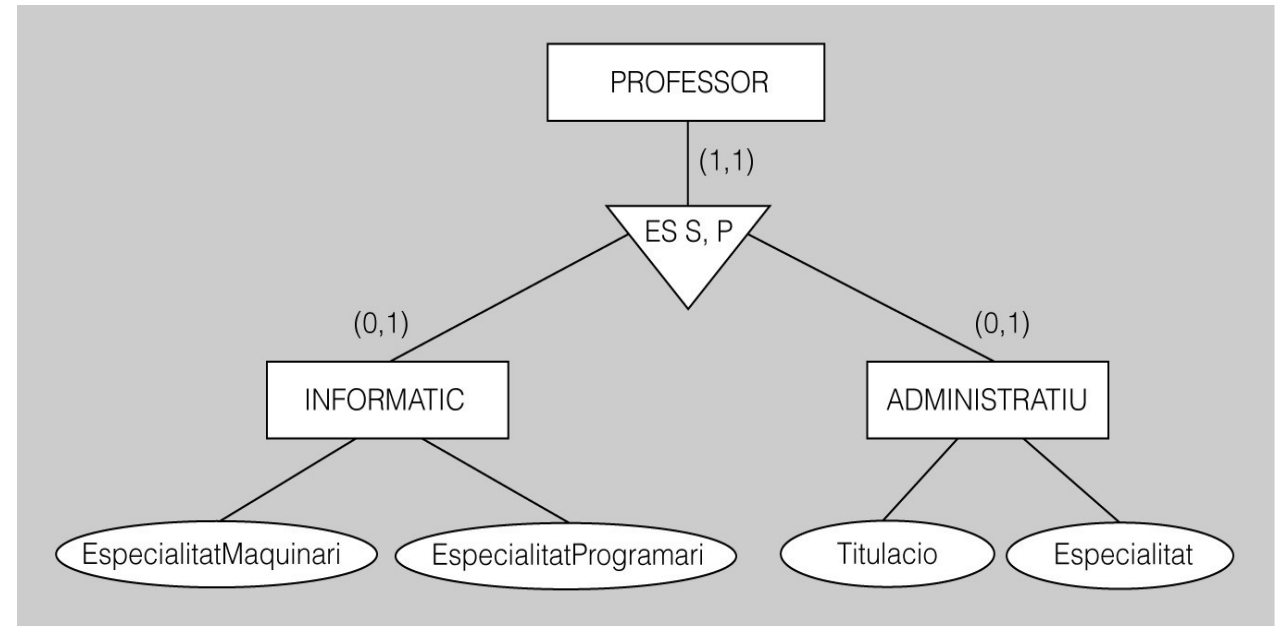

Model ER-Estès

Exemple de subclasses S, P

Haurem de considerar solapades les subclasses de PROFESSOR si volem reflectir el fet que alguns professors, tot i exercir com a tals amb una especialitat concreta en un curs acadèmic, poden tenir altres especialitats. Per tant, un professor podrà ser simultàniament INFORMATIC i ADMINISTRATIU.

D'altra banda, les considerarem parcials perquè al nostre institut hi podrà haver, amb tota seguretat, professors d'altres especialitats (com ara electròniques, comercials, etc.), que no seran ni informàtics ni administratius.

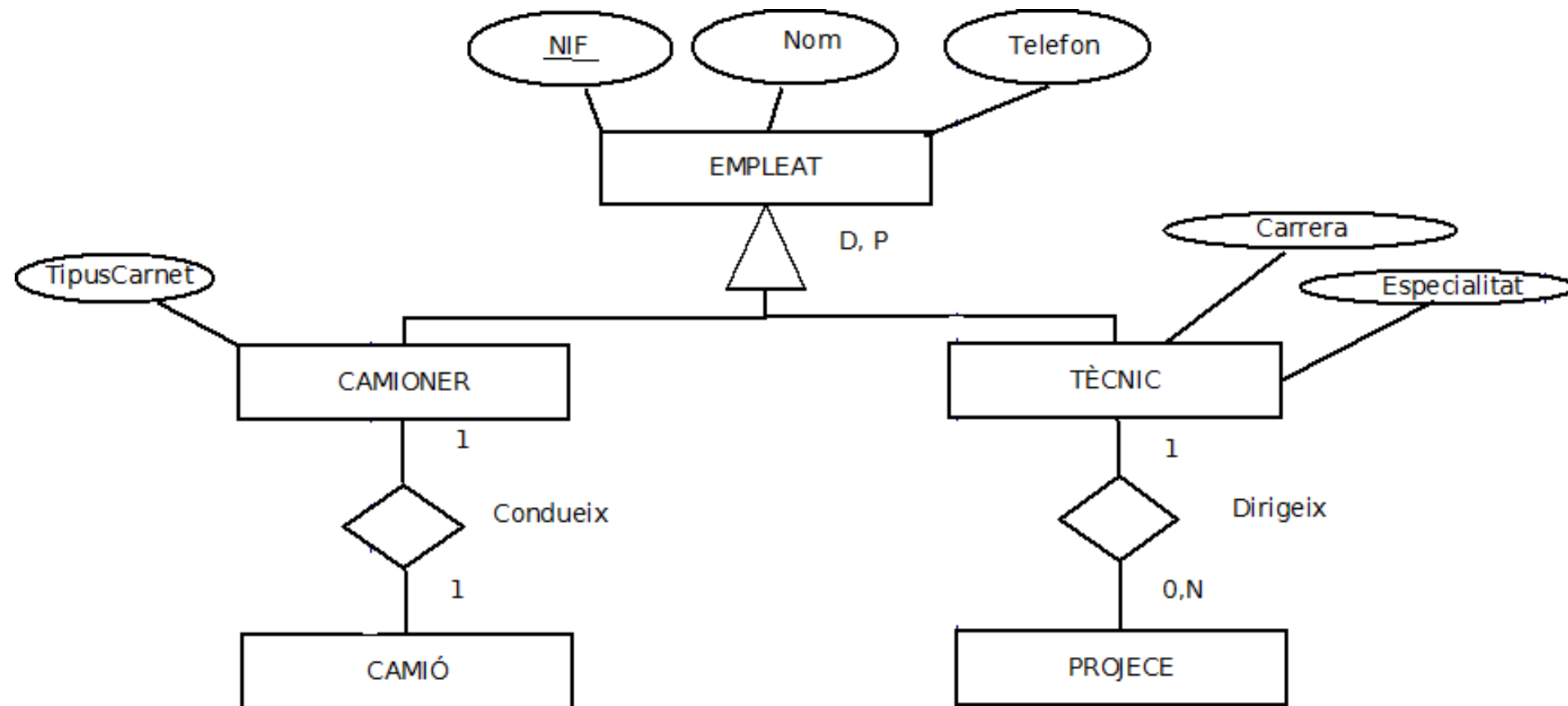
Model ER-Estès

- **Superclasse:** entitat vàlida per tots els exemplars.
Conté els atributs comuns a tots els exemplars de l'entitat
- **Subclasse:** entitats especialitzades.
Conté els atributs propis de cada especialització.

L'entitat **superclasse** (EMPLEAT) tindrà tots els atributs comuns.
Les entitats **subclasses** tindran els atributs propis de cada especialització.

Model ER-Estès

Model ER-Estès

- **Una empresa dedicada a la venda de vehicles, necessita organitzar les dades de la següent manera:**
  - Tenim una sèrie de vehicles dels que volem guardar un número de bastidor i un preu.
  - Cada vehicle ve d'un fabricant del que es guardaran les dades principals. Un fabricant pot fabricar molts vehicles.
  - Els vehicles poden ser de varis tipus: motos, cotxes o camions.
  - Dels camions ens interessa guardar també el tonatge i el número d'eixos.
  - Dels cotxes volem tenir el número de portes i el número de places.
  - De les motos volem guardar la cilindrada. Algunes motos porten assignat un sidecar. Si en tenen, volem guardar el color, la mida, el costat al que s'enganxa i el número de rodes. No es té mai un sidecar sense ser assignat a una motocicleta.

WEBGRAFIA

- Batini, C.; Ceri, S.; Navathe, S.B. (1992). Conceptual Database Design: An Entity-Relationship Approach. Reading, Massachusetts: Addison Wesley.
- Teorey, T.J. (1999). Database Modeling & Design. The Fundamental Principles (3a ed.). San Francisco: Morgan Kaufmann Publishers, Inc.